

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν πάσης ἐπιστημονικῆς κριτικῆς, εἶνε ἡ χειραφέτησις τοῦ κρίνοντος ἀπὸ τῶν προκαταλήψεων, αἱ ὁποῖαι κατέχουν αὐτὸν ὡς ἄνθρωπον. Προκειμένου νὰ κρίνη τις τὸν ἱστορικὸν ὑλισμὸν, ποῖαι εἶνε αἱ προκαταλήψεις, αἱ ὁποῖαι ἀπειλοῦν νὰ ἐμποδίσουν τὴν ὑπαρξιν ἀντικειμενικότητος;

Οἱ μὲν σοσιαλισταὶ—κυρίως ἐν Ἑλλάδι—θεωροῦν συνδεδεμένην τὴν πολιτικὴν ἰδεολογίαν των πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν θεωρίαν τοῦ Μάρξ, οἱ δὲ φορεῖς τῆς ἀστικῆς ἰδεολογίας φρονοῦν, ὅτι, ἐγγίζοντες διὰ τῶν δακτύλων των τὰ εἰς τὸν Μαρξισμόν ἀναφερόμενα συγγράμματα, βεβηλώνουν τὴν παρθενίαν τῶν χειρῶν των. Καὶ οἱ μὲν ἀντιπρόσωποι τῆς ἀστικῆς ἰδεολογίας εἶνε ἐν μέρει δεδικαιολογημένοι, διότι φοβοῦνται, μήπως, σαγηνευόμενοι ὑπὸ τῆς περιβοήτου διαλεκτικῆς τοῦ ἱστορικοῦ ὑλισμοῦ, παρασυρθῶσιν εἰς βεβήλωσιν ὄχι μόνον τῶν χειρῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Οἱ σοσιαλισταὶ ὅμως εἶνε τελείως ἀδικαιολόγητοι, συνταυτίζοντες τὴν ἰδεολογίαν των πρὸς τὴν ἐπιστήμην τοῦ Μάρξ. Ὁ συνταυτισμὸς οὗτος δὲν σημαίνει εἰ μὴ ἔλλειψιν ἐσωτερικῆς ἐμπνεύσεως καὶ πίστεως πραγματικῆς. Ἡ πολιτικὴ δὲν προσφεύγει εἰς τὴν ἐπιστήμην εἰ μὴ μόνον ὅταν στερῆται δημιουργικῆς θελήσεως. Ἡ δημιουργία δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐπιστημονικῶν κριτηρίων. Ὁ κομμουνιστής, ὁ ὁποῖος παραπέμπει τὸν ἐλέγχοντα αὐτὸν ἀντίπαλον εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Μάρξ δῆθεν ἀποδειχθεῖσαν διαλεκτικὴν νομοτέλειαν τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος (περὶ τῆς ὁποίας ἐκτενῶς θὰ ὁμιλήσωμεν), ὁμολογεῖ, χωρὶς βεβαίως νὰ θέλη, ὅτι στερεῖται τῆς ἰδιαζούσης εἰς τὸν γνήσιον πολιτικὸν θελήσεως πρὸς δημιουργίαν ἱστορίας. Ἐὰν οἱ *Walther Rathenau* καὶ *Gustav Landauer*—ἄνδρες κατ' ἐπίφασιν μὲν ἀντιθέτου πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς συνειδήσεως, πράγματι ὅμως ἐνθουσιώδεις φορεῖς καὶ εὐγενῆ θύματα τῆς αὐτῆς πίστεως—ἐπολέμησαν

τὸν Μαρξισμόν, ἔπραξαν τοῦτο ἀκριβῶς διότι ἐπίστευαν, ὅτι ἡ θέλησις οὔτε ἔχει, οὔτε πρέπει νὰ ἔχη ἀνάγκη τῆς ἐπιστήμης. Ὁ *Landauer* μάλιστα ἐπολέμησε τὸν Μαρξισμόν, διότι ἐπίστευεν εἰδικῶς εἰς τὸν Κομμουνισμόν.

Εἶνε χαρακτηριστικόν, ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν ἀποστόλων τοῦ Μάρξ, ὡς κυρίως ὁ Ἐδουάρδος *Bernstein*, προσεπάθησαν νὰ συνδυάσουν τὴν ἐλευθερίαν τῆς θελήσεως πρὸς τὴν μαρξικὴν ἀναγκαστικότητα τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως, ἰσχυρισθέντες μάλιστα, ὅτι ὁ δυασμὸς οὗτος ἐλευθερίας καὶ ἀναγκαστικότητος διέπει αὐτὰ ταῦτα τὰ ἔργα τοῦ Μάρξ. Ἀνεξαρτήτως τῆς ὀρθότητος ἢ μὴ τῆς παρατηρήσεως τοῦ *Bernstein* περὶ ὑπάρξεως τοῦ δυασμοῦ τούτου παρὰ τῷ Μάρξ, ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον κυρίως ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ἐπὶ τοῦ παρόντος, εἶνε τοῦτο: ὅτι καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς κύκλους τῶν Μαρξιστῶν ἐξεδηλώθη, ὑπὸ τὸν τύπον βεβαίως συμφιλιώσεως πραγμάτων ἀσυμφιλιώτων, ἡ ἀνάγκη τῆς χειραφετήσεως ἀπὸ τοῦ ἐπιστημονικοῦ οἰκοδομήματος τοῦ Μάρξ, δηλαδή ἀπὸ τοῦ ἱστορικοῦ ὕλισμοῦ—, ἡ ἀνάγκη τῆς χειραφετήσεως τῆς Πολιτικῆς γενικῶς ἀπὸ τῆς Ἐπιστήμης. Ἡ ὑποταγὴ τῆς Πολιτικῆς ὑπὸ τὴν Ἐπιστήμην εἶνε βεβαίως φαινόμενον παλαιότατον. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Σοσιαλισμόν, κακῶς ἀποδίδεται ὑπὸ τινων εἰς τὸν Μάρξ ἢ πατρότης τῆς μεταβολῆς τοῦ πολιτικοῦ προβλήματος αὐτοῦ εἰς πρόβλημα γνώσεως. Αὕτη ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς *Saint-Simon* καὶ *Aύγουστον Comte*. Ὁ πρῶτος, ὅστις μετεβίβασε τὴν ἀντιπολιτικὴν αὐτὴν διάθεσιν εἰς τὴν Γερμανίαν ὑπῆρξεν ὁ *Μωσῆς Hess*, μετὰ ταῦτα δὲ βλέπομεν ὅχι μόνον τὸν Μάρξ καὶ τοὺς Μαρξιστάς, ἀλλὰ καὶ ἀντιμαρξικοὺς σοσιαλιστάς, ὡς τοὺς *Proudhon* καὶ *Krapotkin* νὰ διέπωνται ὑπ' αὐτῆς. Ὁ ὄρος μάλιστα «ἐπιστημονικὸς Σοσιαλισμός» ἐθεσπίσθη ὑπὸ τοῦ κατὰ βάθος κακῶς διαγνώσαντος ἑαυτὸν πλουσιωτάτου εἰς πολιτικὴν διαίσθησιν *Proudhon*.